

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

บทเรียนสำเร็จรูป ชุดทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

บทเรียนสำเร็จรูป

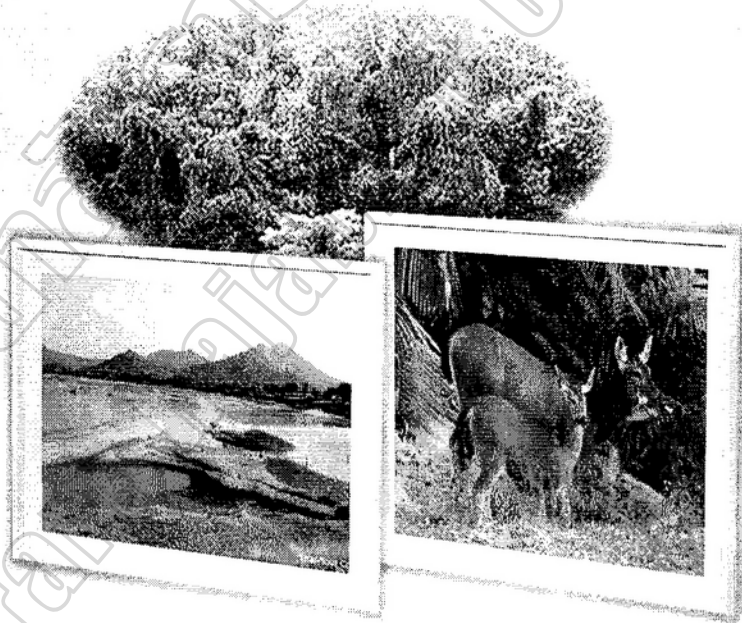
เรื่อง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

เล่ม 1

ทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กาญจนา ทวีลา

โรงเรียนบ้านท่าเรือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุด ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นบทเรียน ที่พัฒนาขึ้นโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ ด้วยตนเอง และมีพัฒนาการที่ดี ตั้งแต่การฝึกทักษะพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และสามารถสรุปองค์ความรู้จากบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทเรียนสำเร็จรูป ชุด ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 7 เล่ม ดังนี้

- เล่ม 1 ทรัพยากรธรรมชาติ
- เล่ม 2 การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ
- เล่ม 3 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- เล่ม 4 สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคม
- เล่ม 5 การอพยพและตั้งถิ่นฐาน
- เล่ม 6 สภาพสังคมในท้องถิ่น
- เล่ม 7 เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและคณะครู โรงเรียนบ้านท่าเรือ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ ส่งผลให้บทเรียนสำเร็จรูปชุดนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทเรียนสำเร็จรูปนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และผู้ที่สนใจได้พอสมควร

กาญจนา ทะวิลลา

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำแนะนำสำหรับครู	1
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	2
จุดประสงค์การเรียนรู้	3
แบบทดสอบก่อนเรียน	4
สาระสำคัญ	7
กรอบที่ 1	8
กรอบที่ 2	9
กรอบที่ 3	10
กรอบที่ 4	11
กรอบที่ 5	12
กรอบที่ 6	13
กรอบที่ 7	14
กรอบที่ 8	15
กรอบที่ 9	16
กรอบที่ 10	17
แบบทดสอบหลังเรียน	18
บรรณานุกรม	21

คำแนะนำสำหรับครู

เมื่อครูผู้สอนได้นำบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ควรปฏิบัติ ดังนี้

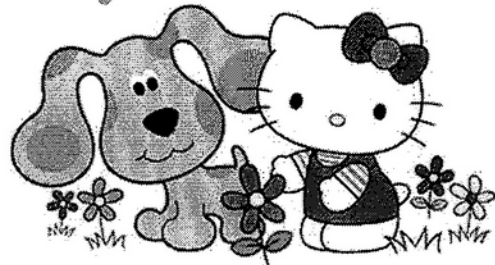
1. ทดสอบความรู้ก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปควบคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้
3. หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนตอบคำถามเพื่อประเมินความรู้แต่ละเรื่อง
4. ทดสอบความรู้หลังเรียน หลังจากให้นักเรียนเรียนจบเล่ม
5. ใช้เป็นสื่อการสอนสำหรับครู
6. ใช้บทเรียนสำเร็จรูปเล่มนี้ ในการสอนซ่อมเสริมนักเรียน ส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี และซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้าให้เรียนได้ทันเพื่อน

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

บทเรียนสำเร็จรูปนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง โปรดอ่านคำแนะนำ และทำความเข้าใจก่อน ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปนี้เป็นสื่อที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ให้ นักเรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มิใช่เป็นการทดสอบแต่อย่างใด นักเรียนไม่ต้องกังวล
2. นักเรียนควรทำแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบก่อนที่จะศึกษาเนื้อหา ในแต่ละกรอบ
3. ศึกษาเนื้อหาแต่ละกรอบและทำกิจกรรมเรียงลำดับไปจนครบ
4. ตรวจสอบคำตอบในหน้าถัดไป ถ้าผิดไม่ต้องกังวล ให้กลับไปศึกษาเนื้อหา และทำความเข้าใจอีกครั้ง แล้วกลับมาตอบคำถามใหม่
5. ถ้ารู้สึกเบื่อให้หยุดพักสักครู่ เมื่อรู้สึกดีขึ้นแล้วให้ทำต่อไปจนจบ
6. เมื่อศึกษาเนื้อหาครบทุกกรอบ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูผลความก้าวหน้าของตนเอง
7. นักเรียนที่ดีต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นโดยไม่เปิดดูเฉลยก่อน

อ่านคำแนะนำด้วยนะคะ

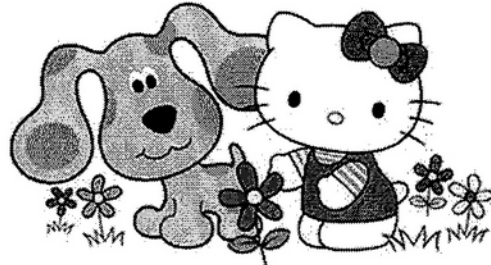

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเรียนบทเรียนสำเร็จรูปเล่มนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติได้
2. ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้

อ่านจุดประสงค์การเรียนรู้
ก่อนนะคะ

แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก ข้อคำถามมีทั้งหมด 10 ข้อ
คะแนน 10 คะแนน
2. ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 10 นาที
3. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดโดยกากบาท (X) ทับข้อ ก ข ค และ ง
เพียงข้อเดียวลงในกระดาษคำตอบ

1. น้ำมีความสำคัญต่อชีวิตในด้านใดมากที่สุด

ก. ใช้ดับเพลิง	ข. ใช้ดื่มกิน
ค. ใช้ชำระล้างภาชนะ	ง. ใช้เป็นเส้นทางคมนาคม
2. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของชุมชนชนบท

ก. การดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นหลัก	ข. มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
ค. ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม	ง. เครื่องครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี
3. ถ้าจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจะมีผลกระทบต่อเรื่องใดมากที่สุด

ก. ทรัพยากร	ข. ภัยธรรมชาติ
ค. ระบบการศึกษา	ง. การปกครอง
4. การปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันหน้าดินพังทลาย ควรใช้พืชชนิดใด

ก. ถั่ว	ข. หญ้าแฝก
ค. ข้าวโพด	ง. ตะไคร่น้ำ

วัดความรู้พื้นฐาน
ก่อนเรียนกันนะครับ

5. ข้อใดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น
- ก. อากาศ น้ำ
ข. แร่ธาตุ
ค. หิน กรวด ทราย
ง. ป่าไม้ สัตว์ป่า
6. ข้อใดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สร้างขึ้นทดแทนได้
- ก. อากาศ น้ำ
ข. แร่ธาตุ
ค. หิน กรวด ทราย
ง. ป่าไม้ สัตว์ป่า
7. การปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควรเริ่มปลูกฝังในวัยใด
- ก. วัยเด็ก
ข. วัยรุ่น
ค. วัยทำงาน
ง. วัยผู้ใหญ่
8. ข้อใดเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ก. การเพิ่มปริมาณ
ข. การลดปริมาณการใช้
ค. การนำกลับมาใช้ใหม่
ง. การสั่งซื้อจากแหล่งอื่น
9. ข้อใดเป็นการอนุรักษ์สัตว์น้ำ
- ก. การปล่อยปลา
ข. การเลี้ยงในกระชัง
ค. ไม่จับปลาในฤดูวางไข่
ง. การปลูกสาหร่ายทะเล
10. การดำรงชีวิตในชุมชนชนบท จะขึ้นอยู่กับสิ่งใดเป็นหลัก
- ก. เทคโนโลยี
ข. ทรัพยากร
ค. ธรรมชาติ
ง. วัตถุ

ไม่ยากใช่ไหมครับ?

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

1. ข

2. ข

3. ก

4. ข

5. ก

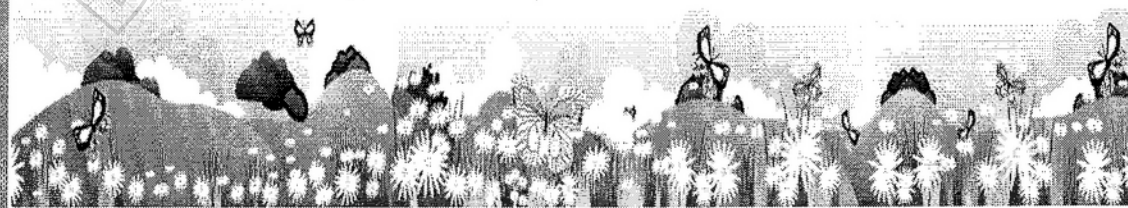
6. ง

7. ก

8. ค

9. ค

10. ข

สาระสำคัญ

ทรัพยากรธรรมชาติ

ที่มา : <http://www.google.co.th/imgres?imgurl>

ทรัพยากรธรรมชาติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ เช่น ป่าไม้ ดิน น้ำ แร่ และสัตว์ป่า

มาเข้าสู่บทเรียน
กันเลยค่ะ

กรอบที่ 1
คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยารักษาโรค นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งป่าไม้ ดิน น้ำ อากาศ แร่ สัตว์ ป่า เป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาสมดุลทางธรรมชาติของโลก

คำถาม

ถ้าจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จะมีผลกระทบต่อเรื่องใดมากที่สุด ?

ก. การปกครอง	ข. ที่อยู่อาศัย
ค. ทรัพยากร	ง. ภัยธรรมชาติ

เฉลยกรอบที่ 1

ค. ทรัพยากร

กรอบที่ 2

ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ

ที่มา : <http://www.google.co.th/imgres?imgurl>

1. ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดสิ้น และยังคงมีตลอดไป เช่น อากาศ แสงอาทิตย์ การหมุนเวียนของน้ำ และดิน เป็นต้น
2. ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป บางชนิดใช้แล้วอาจนำมาตัดแปลงใช้ใหม่ได้บ้าง ได้แก่ แร่ต่างๆ
3. ทรัพยากรธรรมชาติที่สร้างขึ้นทดแทนได้ เช่น ป่าไม้ และสัตว์ป่า

ดูเฉลยหน้าต่อไปจ้า

คำถาม

ข้อใดเป็นทรัพยากรที่สร้างขึ้นทดแทนได้?

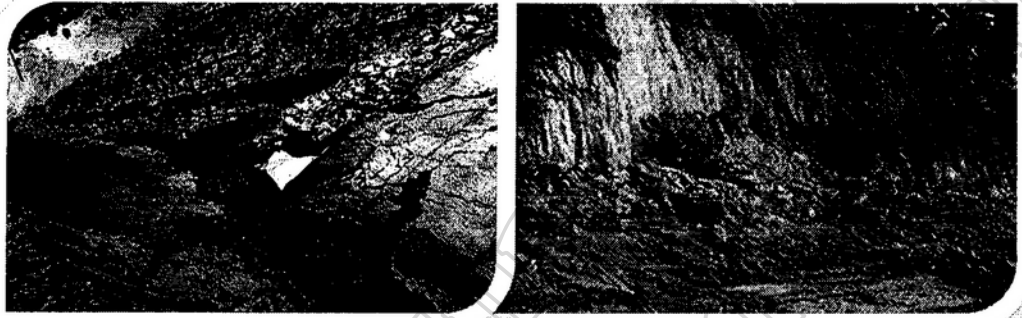
ก. ป่าไม้	ข. แร่ธาตุ
ง. อากาศ	จ. ดิน ทราย

เฉลยกรอบที่ 2

ก. ป่าไม้ สัตว์ป่า

กรอบที่ 3

ดิน

ที่มา : <http://www.google.co.th/imgres?imgurl>

ปัญหาที่เกิดกับดิน

1. การสูญเสียหน้าดิน เกิดจากการพังทลายของหน้าดิน เนื่องจากฝนตกหนัก น้ำชะผิวดินให้กร่อน สูญเสียหน้าดินไปกับน้ำ หรือการใช้รถตัดดินตักหน้าดินไปใช้
2. ความเสื่อมโทรมของดิน ดินส่วนใหญ่ที่ใช้ในการเกษตร ถ้าไม่บำรุงรักษา เนื้อดินที่จะเกิดความเสื่อมโทรมเพราะขาดสารอาหารสำหรับพืช การใช้สารเคมีในการปราบศัตรูพืช จะมีสารพิษตกค้างอยู่ในดิน พื้นที่ดินบางแห่งเป็นที่รองรับขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยซึ่งมีสารเคมีตกค้างก็ทำให้ดินมีความเสื่อมโทรม
3. ดินที่มีปัญหาตามสภาพธรรมชาติ เช่น ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินทราย ดินปนกรวด ซึ่งไม่เหมาะสมในการเพาะปลูก หากไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินก่อน

คำถาม ...

ข้อใดคือปัญหาที่เกิดกับดิน ?

ก. การสูญเสียหน้าดิน	ข. ความเสื่อมโทรมของดิน
ค. มีปัญหาตามสภาพธรรมชาติ	ง. ถูกทุกข้อ

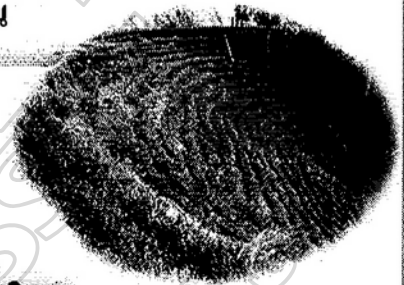
เฉลยกรอบที่ 3

ง. ถูกทุกข้อ

กรอบที่ 4

การบำรุงรักษาดิน

ที่มา : <http://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6>

การบำรุงรักษาดิน เป็นการป้องกันรักษาดิน ไม่ให้เกิดการถูกชะล้างตลอดจนการบำรุงไม่ให้เสื่อมโทรม

1. การไม่บุกรุกทำลายป่า ไม่ลักลอบตัดไม้ ไม่เผาป่า เพื่อใช้เป็นที่เพาะปลูก ควรรักษาสภาพป่าไม้เพื่อให้รากของต้นไม้เพื่อให้รากของต้นไม้ยึดดินไว้
2. การปลูกพืชคลุมดิน เช่น หญ้าแฝก เพื่อช่วยรักษาหน้าดินไม่ให้พังทลาย
3. การปลูกพืชเพื่อบำรุงดิน ให้อุดมสมบูรณ์ เช่น พืชตระกูลถั่วซึ่งมีปมไนโตรเจนในราก ช่วยเพิ่มสารอาหารให้ดินได้เป็นอย่างดี
4. การปลูกพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จะช่วยปรับโครงสร้างดินให้มีคุณภาพดีขึ้น

คำถาม ...

การปลูกพืชคลุมดินเพื่อช่วยรักษาหน้าดินไม่ให้พังทลาย ควรปลูกพืชชนิดใด ?

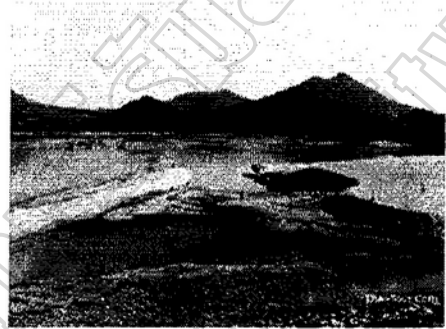
ก. ข้าวโพด	ข. หญ้าแฝก
ค. ถั่ว	ง. ยางพารา

เฉลยกรอบที่ 4

ข. หญ้าแฝก

กรอบที่ 5

น้ำ

ที่มา : <http://www.matichon.co.th/online>

ปัญหาที่เกิดกับน้ำ

1. น้ำเสีย เนื่องจากมีสารพิษและสิ่งสกปรกเจือปนจากน้ำทิ้งของบ้านเรือน ในชุมชน สถานประกอบการ การทำการเกษตร และอุตสาหกรรม
2. การขาดแคลนน้ำ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการใช้น้ำก็มากขึ้นในฤดูร้อน อากาศแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในครัวเรือนและการเกษตร
3. น้ำท่วม การขยายที่อยู่อาศัยและสิ่งก่อสร้าง ทำให้เกิดสิ่งกีดขวางทางเดินของน้ำ เมื่อมีฝนตกหนักน้ำอาจท่วมฉับพลันหรือท่วมขังได้

ดูเฉลยหน้าต่อไปจ้า

คำถาม

ข้อใดเป็นสาเหตุที่ทำให้แม่น้ำเสีย ?

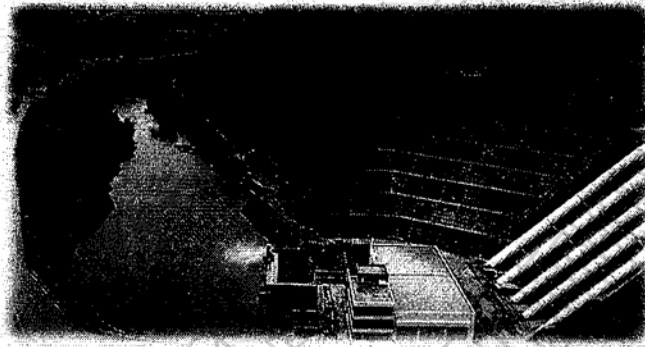
ก. การทำการเกษตร	ข. การทิ้งสิ่งปฏิกูลในแม่น้ำ
ค. การเลี้ยงสัตว์	ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยกรอบที่ 5

ง. ถูกทุกข้อ

กรอบที่ 6

การรักษาหน้า

ที่มา : <http://www.matichon.co.th/online>

วิธีการรักษาหน้าซึ่งจะส่งผลให้มีน้ำใช้ได้ยาวนานขึ้น ดังนี้

- รักษาแหล่งต้นน้ำ โดยไม่ตัดไม้ทำลายป่า
- รักษาหน้าให้สะอาด ไม่ทิ้งสกปรกและสารพิษลงในแหล่งน้ำ
- สร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง
- ให้น้ำอย่างประหยัด

ดูเฉลยหน้าต่อไปจ้า

คำถาม ...

การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ข้อใดทำให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด ?

ก. สร้างเขื่อน	ข. ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในแม่น้ำ
ค. ไม่ตัดไม้ทำลายป่า	ง. ใช้น้ำอย่างประหยัด

เฉลยกรอบที่ 6
ค. ไม้ตัดไม้ทำลายป่า

กรอบที่ 7

แร่

ที่มา : <http://www.google.co.th/imgres?imgurl>

ประเทศไทยมีแร่หลายประเภท แต่มีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรแร่ ดังนี้

ปัญหาที่เกิดกับทรัพยากรแร่

1. การนำแร่มาใช้มาก ทำให้ทรัพยากรแร่ลดปริมาณลง
2. การทำเหมืองแร่ไม่ถูกวิธี มีการลักลอบขุดแร่ ปล่อยน้ำจากเหมืองที่มีตะกอน

หิน ดิน ทราช ไปทับถมพื้นที่เพาะปลูก ทำให้ดินขาดความสมบูรณ์ ใช้เพาะปลูกไม่ได้ผล นอกจากนี้ตะกอนหิน ดิน ทราชยังไปทับถมทางน้ำทำให้เกิดน้ำท่วมในฤดูฝน

ดูเฉลยหน้าต่อไปจ้า

คำถาม ...

ข้อใดปัญหาที่เกิดกับทรัพยากรแร่ ?

ก. การนำแร่มาใช้มาก	ข. การทำเหมืองแร่ไม่ถูกวิธี
ค. การลักลอบขุดแร่	ง. ถูกทุกข้อ

เฉลยกรอบที่ 7

ง. ถูกทุกข้อ

กรอบที่ 8

การอนุรักษ์ทรัพยากรแร่

ที่มา : <http://web.ku.ac.th/schoolnet>

ประเทศไทยมีแร่หลายประเภท แต่มีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรแร่และมีแนวทางการอนุรักษ์ดังนี้

1. แร่เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่อาจสร้างขึ้นใหม่ ผู้ทำเหมืองแร่มีวิธีทำให้ถูกต้องได้เนื้อแร่คุ้มค่า และไม่ทำลายสภาพแวดล้อม
2. นำแร่ที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ เช่น นำเศษเหล็กมาหลอมใหม่

คำถาม ...

แร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทใด ?

ก. ใช้แล้วหมดไป	ข. สร้างขึ้นทดแทนได้
ค. ใช้แล้วไม่หมด	ง. นำมาดัดแปลงใช้ใหม่ได้

เฉลยกรอบที่ 8
ค. ใช้แล้วหมดไป

กรอบที่ 9

ป่าไม้และสัตว์ป่า

ที่มา : <https://www.google.co.th/#biw=939&bih>

ปัญหาที่เกิดกับทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

1. การลักลอบตัดไม้ เพื่อผลประโยชน์ทางการค้าและการนำมาใช้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลง ขาดความร่มรื่น สัตว์ป่าต้องแสวงหาที่อยู่ใหม่และลดจำนวนลง
2. การบุกรุกป่า เพื่อแสวงหาที่เพาะปลูก โดยการถางป่าบริเวณที่ราบหรือเขาป่าเพื่อปลูกอ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ทำให้พื้นที่ป่าและที่อยู่ของสัตว์ป่าลดลง
3. การล่าสัตว์ป่าและหาของป่าจนทำให้ป่าขาดความอุดมสมบูรณ์

ดูเฉลยหน้าต่อไปจ้า

คำถาม

ถ้าป่าไม้ถูกทำลาย ทรัพยากรที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ?

ก. สัตว์ป่า	ข. ชาวนา
ค. พืชป่า	ง. ชาวสวน